

In Memoriam Varpu Lindström (1948–2012)

Torontossa sijaitsevan Yorkin yliopiston professori Varpu Lindström poistui keskuudessamme 21. kesäkuuta 2012 pitkällisen sairautensa uuvuttamana. Varpu taisteli aivokasvaintaan vastaan urheasti useampia vuosia. Hän työskenteli kuitenkin loppuun saakka. Hienan ennen Varpu Lindströmin menehtymistä valmistui hänen Kanadan muuttoonsa liittyvä nuoruusmuistelu ”Letters from an Immigrant Teenager”. Kirja kattoi sisällöllisesti ja temaattisesti kuitenkin lähes koko hänen elämänsä.

Opin tuntemaan Varpun jo 1980-luvulla, kun Siirtolaisuusinstituutti järjesti erilaisia amerikansiirtolaisuuteen liittyviä tapahtumia. Varpu oli noiden tapahtumien vankkumaton kannattaja – hänelle oli tärkeää, että yhteys uuden ja vanhan kotimaan välillä säilyy.

Varpu oli pienen ihmisen puolella. Hän puhui ja kirjoitti teemoista, jotka muuten olisivat jääneet historian hämärään, jos sinnekin. Hänen ensimmäinen kirjansa perustui väitöskirjalle. Varpu tutki suomalaisia siirtolaisnaisia, jotka olivat tehneet elämäntyönsä kotiapulaisina, siivoojina, metsätyömaiden kokkeina ja ”tavallisina” perheenäiteinä. Kirjallaan ”Defiant Sisters” (suomeksi ”Uhmattaret – Suomalaisten siirtolaisnaisten vaiheita Kanadassa 1890–1930”) Varpu toi vankan sosiaalishistoriallisen, mutta myös naistutkimuksellisen näkökulman tärkeään ja vähän selvitettyyn aiheeseen.

Varpu Lindström teki huolellista kenttätöitä. Tutkimuksiaan varten hän keräsi huomattavan tieteellisen aineiston, joka on nyt sijoitettuna hänen yliopistoonsa. Varpu ei vain kirjoittanut. Hänelle oli myös tärkeää, että tieto levisi laajojen kansanryhmien pariin. Näin hän teki kunniaa omille tutkimuskohteilleen, jotka olivat usein vaatimattomista oloista. Varpun käden jälki näkyikin lukemattomissa populaäreissa artikkeleissa, TV-filmeissä ja puheenvuoroissa. Varpu oli myös arvostettu opettajana, ja hänen työnsä tuloksena Yorkin yliopisto on saattanut maailmalle lukuisia kyvykkäitä siirtolaisuushistoriasta kiinnostuneita tutkijoita ja opettajia.

Tapasin Varpun ja miehensä Börje Vähämäen viimeksi Thunder Bayssä Kanadassa kesällä 2010 järjestetyssä konferenssissa. Sairaudestaan huolimatta Varpu jaksoi katsoa eteenpäin. Hänelle oli tärkeää, että tulevaisuudessa siirtolaisuustutkijoiden Finn Forum –tapaaminen järjestettäisiin Karjalassa. Näin Varpu halusi ennakkoluulottomasti laajentaa suomalaisen siirtolaisuuden toimintapiiriä ja osallistujajoukkoa. Hänelle kaikki olivat samanarvoisia.

Vuonna 1991 Varpu Lindströmille myönnettiin Suomen Valkoisen Ruusun I luokan Ritari-merkki. Juuri ennen menehtymistään hänelle myönnettiin Kuningatar Elisabethin mukaan nimetty korkea arvomerkki (Queen Elisabeth II Diamond Jubilee Medal).

*Ismo Söderling
Johtaja, Siirtolaisuusinstituutti*